

Veiligheid en dialoog

Psychologische en sociale veiligheid als basis voor inclusie.

Om tot een inclusieve omgeving te komen hebben we een open en veilig werk- en leeromgeving nodig. Met veiligheid wordt bedoeld dat het fysiek, sociaal en psychologisch veilig is.

Psychologische veiligheid gaat erover dat mensen zich in een team, klas of groep veilig voelen, zichzelf kunnen zijn en zich kunnen uitspreken, zonder bang te zijn voor de negatieve gevolgen of represailles. Er is moed voor nodig om je te uiten, er zijn duidelijke kaders en regels noodzakelijk. Een psychologisch veilige werk- en leeromgeving creëert ruimte om de dialoog met elkaar aan te gaan. Dialoog draagt bij aan het vergroten van psychologische veiligheid

Sociale veiligheid betekent dat iedereen binnen de organisatie is beschermd tegen uitsluiting, (seksuele) intimidatie, discriminatie, bedreiging, agressie, geweld en uitbuiting. Denk hierbij aan beleid zoals het opstellen van regels, duidelijke kaders in relatie tot omgangsvormen, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon en het toezien op de regels. Het VN-verdrag Handicap en de Wet gelijke behandeling borgen sociale veiligheid.

Sociale en psychologische veiligheid gaan hand in hand, ze zijn beiden nodig om tot inclusie te komen.

Fysieke veiligheid draagt eveneens bij aan inclusie. Dit gaat over de veiligheidsmaatregelen in een gebouw of werkplek en de toegankelijkheid daarvan voor mensen met een (fysieke) beperking of handicap.

Wat kan je doen ter bevordering van psychologische veiligheid:

Onderwijs/ werkpraktijk

- Creëer ruimte en tijd voor dialoog, wees een rolmodel voor de student
- Ga als docent of werkbegeleider voor in je kwetsbaar opstellen
- Ben je bewust van de invloed van macht en hiërarchie
- Begeleid studenten in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling; help hen bij het ontdekken wie ze zijn
- Wees openhartig over wat je van de student verwacht
- Maak duidelijke afspraken, kom deze na en volg ze op
- Onderhoud het contact, informeer tussentijds hoe het is en gaat
- Verwijs naar informatiebronnen, procedures, regels, beleids- en veiligheidsplannen
- Zorg dat deze op een centrale plek toegankelijk, inzichtelijk en goed vindbaar zijn

Student

- Onderzoek voor jezelf wanneer je je veilig voelt, wat jij nodig hebt
- Wees je bewust van eerdere negatieve ervaringen die van invloed zijn
- Ga op zoek naar steun- en krachtbronnen en maak daar gebruik van
- Oefen met jezelf uitspreken en je stem te laten horen bij mensen bij wie je je veilig voelt

Dialogo als voorwaarde voor psychologische veiligheid

Dialogo draagt bij aan het vergroten van psychologische veiligheid en een psychologisch veilige werk- en leeromgeving creëert ruimte om de dialogo met elkaar aan te gaan.

‘Dialogo is een vorm van communiceren. Ze maakt ruimte voor onderzoek en reflectie, voor diversiteit aan gezichtspunten, voor luisteren en spreken vanuit het hart. Ze stelt relatie en gelijkwaardigheid in het middelpunt. Zo wordt ze tot een oase van menselijkheid, van mogen zijn met alles wat er is. Het is een plek waar we kunnen oefenen, om ons volledig potentieel aan gezamenlijke creativiteit vrij baan te geven’ⁱ.

Onderwijs/ Werkpraktijk

- Ken je zelf en de organisatie
- Bereid jezelf goed voor; weet met wie je het gesprek hebt
- Creëer ruimte en tijd voor dialogo
- Vertraag op het moment dat je met elkaar aan tafel zit
- Maak contact en verbindt, wees present
- Ontmoet de ander van mens tot mens
- Respecteer jezelf en elkaar
- Neem een open, nieuwsgierige luisterhouding aan
- Wees je bewust van je (voor) oordelen en stigma’s
- Parkeer je (voor) oordelen of onderzoek ze en maak ze bespreekbaar
- Stel jezelf voor; wie ben je als mens en als professioneel
- Breng je eigen kwetsbaarheid in
- Zet een meerzijdige partijdigheid in
- Heb de moed en de wil om te spreken en te luisteren vanuit het hart
- Stel nieuwsgierige en verdiepende vragen
- Vul niet in en stel oplossingen uit
- Maak heldere (vervolg) afspraken
- Oefen in intervisie groepen met collega’s met dialogo/ gespreksvaardigheden

Student

- Bereid je zelf goed voor
- Lees jezelf in over de persoon (en de praktijkomgeving) waar je het gesprek mee hebt
- Vul de ‘Beslischulp Vertel ik het wel.....’ in
- Schrijf eventueel belangrijke punten op:
Waar je goed in bent
Waar je mogelijk ondersteuning bij nodig hebt
- Neem jezelf en de ander serieus
- Respecteer jezelf en de ander
- Neem een open en nieuwsgierige houding aan
- Wees je bewust van je (voor) oordelen, eerdere negatieve ervaring en zelfstigmatisering en breng die eventueel in
- Oefen in kleine stapjes met jezelf uitspreken; jouw stem doet ertoe!
- Spreek vanuit je hart.

© ON (beperkt) STAGE, Hogeschool Rotterdam, 2024.

ⁱ Voorberg, K. & De Geus, E. (2018). *In dialogo. Persoonlijk, professioneel maatschappelijk*. Tweede druk. Voorburgen: Milinda Uitgevers bv